

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמיני

השאלה הזו בעוד שנה... התברר שכוונתו של רבי ניסים בתשובתו זו היתה: מכיון שבעל התשובה נכנס עתה ללמוד בישיבה, מן הסתם במהלך השנה יתחזק ויתעלה יותר ויותר בלימוד התורה ושמירת ההלכה, ואז כעבור שנה של לימוד והתעלות יבין שההרגש שלו לכלים הללו אינו אלא הבל וריק והרגש קדושת התורה תגבר על כל רגש אחר, וממילא השאלה תתבטל מאליה.

ואכן כך הוי: האיש התעלה בתורה ויראת שמים עד שבסוף השנה הבין שאין הוא צריך להשתמש בכלים ואין לו כל בעיה לוותר עליהם.

"ואל בני ישראל תדבר לאמר" (ט, ג)

משה רבנו מצווה את אהרן הכהן בתחילת פרשתנו, "קחו שעיר עיזים לחטאת".

המילה 'לאמר', משמעותה להעביר את הדברים הלאה, לאחריים. אולם אם אהרן הכהן מצווה על ידי משה להעביר את הדברים לישראל - למי יעבירו הם הלאה?

זאת ועוד, המילים "תדבר לאמר", הן כפל לשון. מדוע יש צורך בשתייהן בזו אחר זו?

*

"רחמנות על יהודים", נאמן הגאון רבי אליהו לופיאן. "אולי נחזור? אני לא יכול לראות אותם מחללים שבת

בנסיעה ברכב".

הגאון רבי משה אהרן שטרן, לימים משגיח בישיבת 'קמניץ', שהתבקש ללוות באותה שבת אחר הצהריים את המשגיח רבי אליהו לופיאן לישיבת 'חברון' לתפילת מנחה של שבת, הציע: "אולי כדאי להזדרז בדרך במקום לחזור? הרי כבר עברנו את רוב הדרך".

רבי אליהו נאמן אנחה שוברת לב, ובצער רב הסכים. ניכר היה שהקושי לראות יהודים עוברים על רצון ה' כואב לו עד עמקי הנפש.

ניסה הגאון הישיש להחיש את צעדיו כדי לא לראות יהודים מחללים שבת, אולם באותו רגע עצר לידם רכב וראשו של צעיר השתרבב ממנו וביקש בעברית צחה הכוונה: "כיצד מגיעים לרחוב יפו?"

"ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולזקני ישראל" (ט, א)

אמרו חז"ל במדרש (תנחומא יא): "אמר רבי עקיבא נמשלו ישראל לעוף, מה העוף הזה אינו פורח בלא כנפיים, כך ישראל אינם יכולים לעשות דבר חוץ מזקניהם".

זקנים היינו זקן שקנה חכמה, כמו שנאמר על אברהם אבינו "ואברהם זקן" ועל יצחק "ויהי כי זקן יצחק" וביארו חז"ל "זקן ויושב בישיבה", דאמר רבי חמא ב"ר חנינא, מימיהן של רבותינו לא פרשה ישיבה מהם, היו במצרים ישיבה עמהם שנאמר "לך ואספת את זקני ישראל", היו במדבר ישיבה עמהם שנאמר "אספה לי שבעים איש מזקני ישראל" (יומא כח:).

כתב המאירי (משלי טו כג): "צורך העצה גדולה היא עד מאוד, כי לפעמים יודמן שהצליח

האדם באיזה ענין, ויחשוב שאם יעשהו עתה גם כן יצליח בה, ויחטא בזה לפעמים... כי העתים אינם שוים, ויצליח האדם בעת מן העתים בענין אחד שיפסיד בו בזמן אחר... ולכן צריך האדם להתייעץ תמיד עם הזקנים אשר עבר עליהם נסיונות הימים - בישישים חכמה".

אחד הרבנים הידועים סיפר מעשה שאירע לו עם הגאון רבי ניסים קרליץ שליט"א: מעשה בבעל תשובה שקיבל מתנה יקרה

מהוריו שעדיין אינם שומרים תורה ומצוות, הרבה כלים יפים ומהודרים שהם השתמשו בהם.

הלך הבן ושאל את הרב בעל המעשה, מה דינם להכשירם?

הרב השיב לו שמכיון שיש בהם כלים העשויים מחומרים בחשש שהם כדין כלי חרס, והשתמשו בהם בעירו מכלי ראשון וכי אין להם תקנה ואי אפשר להכשירם.

אותו בעל תשובה נתעצב על לבו, גם על ההפסד הגדול, וגם שהיה לו רגש מיוחד אל הכלים הללו מבית אבא ואמא.

הרב שחשש שמא ישבר הלה ולא יעמוד בנסיון, אמר לו: בא ונשאל את הגאון רבי ניסים קרליץ כדת מה לעשות. השיב לו רבי ניסים תשובה קצרה ומפתיעה: "תחזור עם

"אליה" לא יגש!

ישנו מזמור בתהלים (צא) שבלשון הגמרא (שבועות טו:): נקרא "שיר של פגעים", כלומר, מטרתו להגן עלינו מפני פגעים: "ישב בסתר עליון בצל שדי יתלונן... כי הוא יצילך מפח יקוש מדבר הוות... ותחת כנפיו תחסה" וכו'.

בתוך מזמור זה ישנו פסוק מפלא: "יפל מצדך אלה ורובה מימינה אליה לא יגש".

כשאדם נמצא בסכנה, מסביבו נופלים אנשים מתים, ממש טרגדיה נוראה - במצב כזה מצוה עליו התורה לבטח בה: "אליה לא יגש" - כל הסערה שסביבו אינה נוגעת אליו כלל.

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמיני

להוכיח לפעמים זו לא רק מצווה, אלא אף חובה, ותוכחה היא אף פעם לא דבר מחמיא, בעיקר לא כשהיא נכונה... אולם גם כאשר חייבים להוכיח ואין ברירה אלא 'לדבר' דיבורים קשים, עדיין התוכחה צריכה להיות מתוך מקסימום התחשבות ורגישות לזולת. "תדבר לאמר", בלשון רכה. (במחשבה תחילה)

"זה הדבר אשר ציווה ה' תעשו וירא עליכם כבוד ה'" (ט, ו)

הד"ר רבי חיים דוד ברנהרד חזר בתשובה בהשפעת רבי דוד מלעלוב, ונעשה צדיק גדול, שזכה לכינוי 'האדמו"ר הרופא'.

כאשר החליט לשמור תורה ומצוות, מיד פתח רבי דוד ודיבר עמו בעניינים נשגבים בעבודת הבורא. שאל בעל התשובה הטרי: איך הוא מדבר עמו על דברים נשגבים כאלה, בשעה שאך לפני זמן קצר היה שקוע בעוונות, ועדיין לא תיקן את עצמו? השיב לו רבי דוד: "כך היה גם אצל בני ישראל במצרים, שהיו שקועים במ"ט שערי טומאה ועבדו עבודה זרה, וכעבור זמן קצר נצטוו לבנות משכן שבו ישרה הקב"ה עצמו.

על כך אמר להם משה: 'זה הדבר אשר ציווה ה' תעשו' - ברגע שתקבלו עליכם לציית לציווי ה', מייד 'וירא עליכם כבוד ה' - השכינה תשרה בתוכם".

"ותצא אש מלפני ה'" (י, ב)

אמרו חז"ל (עירובין סג): רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן... ותלמיד אחד היה לו לרבי אלעזר שהורה הלכה בפניו. אמר רבי אליעזר לאימא שלום אשתו, תמה אני אם יוציא זה שנתו ולא הוציא שנתו. אמרה לו: נביא אתה? אמר לה: לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא... כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה.

סיפר הגאון רבי שמחה זיסל ברוירא זצ"ל: אחד מגדולי הרבנים בארה"ב, היה מעורב

במקום לקבל מענה, ראה הנהג לתדהמתו את היהודי המבוגר פורץ בבכי עז. תוך שרבי אליהו נשנק מבכי, אמר לנהג: "איך אוכל לומר לך דבר שאסור לך לעשות בשבת? הלא יהודי אתה ויהודי מצווה לשבות.

"מצד שני", הוסיף הרב לופיאן לתנות את צערו בדמעות באוזני הנהג הנדהם, "איך אוכל להימנע מבקשת עזרה כאשר יהודי מבקש???"

רגעים ארוכים של דממה נקפו. בהם נשמע רק בכיו של רבי אליהו לופיאן נישא ברחוב.

לפתע יצא היהודי מן הרכב. הוא ניגש אל רבי אליהו בהכנעה ובלב נרגש אמר: "אמא שלי צועקת עלי כל שבת שאני מחלל שבת. גם יהודים אחרים בשכונתי מוכיחים אותי תמיד בלשון קשה על כך שאינני נמנע ממלאכה ביום השביעי.

"מתוכחות, רבי, אינני מתרגש כבר. אולם תוכחה כזו כנה ואמיתית כמו שקיבלתי מכם, מעודי לא שמעתי. בטוח אני שהרב מתכוון לטובתי. ובכן, מבטיח אני: מהיום והלאה לא אסע עוד בשבת..."

*

רבנו חיים בן עטר, ה'אור החיים' הקדוש, לומד פשוט מדיוק לשון הפסוק, אנו נביא חלק מדבריו בלשונו. אך לפני שהוא מבאר את כפל הלשון, הוא שואל שאלה קודמת יותר: מדוע

בכלל משה מצווה להגיד לאהרן לדבר אל בני ישראל? מה פשר שרשרת זו בהעברת דברי ה' אל בני ישראל. הסיבה היא, מבאר ה'אור החיים', משום שאהרן הוא זה שעשה עבור עם ישראל את העגל, לפיכך הוא זה שצריך ליטול חלק בתיקונו. הוא יצווה אותם על קרבן החטאת שיכפר על חטא העגל.

ובשתי לשונות נצטוו אהרן לדבר אליהם: "תדבר לאמר", האמירה כאן, אין משמעותה להעביר את הדיבור הלאה, אלא אהרן נצטוו להעביר את ה'דיבור' הקשה, התוכחה לישראל - על שחטאו בעגל - בלשון רכה, 'לאמר'.

למה בלשון רכה אם הם חטאו? יען כי על ידם הוא נבחר לכהונה ועלה לגדולה.

לעי"נ האשה החשובה מרת
מרים יוכבד ב"ר צבי
ליבוביץ ע"ה - כ"א מר חשון תשפ"א

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמיני

הגרי"ח זוננפלד, בענוותנותו, קיבל באהבה את תוכחתו של הלה ומיד יצא מבית הכנסת, ושם המשיך להשיב לשואליו, ומהיום ההוא והלאה, לא התעכב אחר התפלה בבית הכנסת, אלא יצא והשיב בחוץ לכל הפונים אליו. (בית ישראל)

"בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד" (י, ג)
בגטו קאמרנא היה הרה"ק רבי ברוך ספרין מקאמרנא זיע"א מעודד את רוחות היהודים הנדכאים. הגטו היה תופת פשוטו כמשמעו, דם יהודי ניגר כמים, והמוח היהודי רצוף מעוצם הדכדוך.

אמר הרבי ליהודים שסבבו אותו וחיפשו קורטוב של נוחם, הנה אמר הקב"ה

כשהמית את נדב ואביהוא שני בני אהרן "בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד", כלומר, אצל פשוטי כל העם יהיה הדבר מוקשה וכבד, למה פגעה מדת הדין דווקא בבני אהרן, ואילו בין קרובי הם בני בינה היודעים סוד הנהגתי, לא זו בלבד שלא תבצבץ תמיהה כל שהיא, אלא שעוד יתקדש שמו בזה כי אין חקר לעומק הדין. ובכן, פנה הרבי אל

מקורביו, בעידן הזעם, הבה ונהיה מן הקרובים לרבש"ע, ובל נקשה קושיות, נקבל הכל באהבה.

"וישמע משה וייטב בעיניו" (י, כ)

מסופר על היהודי הקדוש מפרשיסחא זיע"א, שהיה בימי נעוריו מלמד בכפר אצל בעל הבית אחד. במשך הזמן כשכבר נתפרסם היהודי הקדוש, חלה בנו של אותו בעל הבית בעיניו, ודרש ברופאים ולא הועיל מאומה.

והנה שמע בעל הבית, שאותו אדם שהיה לשעבר מלמד שלו, משמש כרבי ומנהיג בישראל, ונסע אליו עם בנו החולה, ושמו של החולה היה משה.

בבחרותו במחלוקת שהתגלעה בישיבת סלבודקה, בקובנה דליטא.

לימים בתו התחתנה, ובנתה את ביתה, אולם פגעי הזמן שלחו בה את ידם, עד שלימים זנחה את ביתה וילדיה, והתחתנה עם גוי כושי רח"ל.

כשהגיע פעם אותו רב לביתו של הגאון רבי יעקב רודרמן זצ"ל, פנתה אליו אשתו של רבי יעקב ואמרה לו: "העדיין הנכם זוכרים שכאשר היתה בשעתו המחלוקת, ישבתם פעם יחד עם עוד בחורים ושוחתם על אודות המחלוקת, ובתוך כך נכנס למקום המשגיח הגה"צ רבי אברהם גרודזינסקי זצ"ל, וכשראית אותו נכנס, אמרת בלחש ביטוי חריף של חוסר כבוד אודותיו.... "מי יודע" - סיימה - "אם לא בשל כך התרגשה ובאה עליך צרת הבת הנוראה הזו"...

כאשר שמע זאת אותו רב חשוב, פרץ בבכי מר, ואמר לרבנית כי דבר זה פרח מזכרונו כליל, ואכן כל הימים תמה לעצמו על מה ולמה בא עליו האסון הגדול הזה, וכעת בהזכירה לו אותו מעשה חמור, בטוח כי אכן צודקת היא בהשערותיה.

"ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דיבר

ה' לאמר בקרובי אקדש... וידם אהרן" (י, ג)

קיבל שכר על שתיקתו, ומה שכר קיבל, שנתייחד עמו הדיבור, שנאמר לו לבדו פרשת שתויי יין. (רש"י) כתב השל"ה הק': מזה ילמד כל אדם לבל ימאוס במוסר ויקבל באהבה.

מדי יום ביומו, לאחר התפלה, היה משתרך תור ארוך של אנשים שהיו באים לשאול בעצתו של רבה של ירושלים הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל.

הוא היה נשאר במקומו בבית הכנסת ומשיב בסבלנות ובהארת פנים לכל אחד ואחד.

יום אחד נכנס יהודי לבית הכנסת וכאשר ראה כיצד משיב הרב זוננפלד לשואלים, לא שלט ברוחו והחל לזעוק: הכיצד מדברים בבית הכנסת דברים בטלים!?

עד שֶהִבַּנְתִּי: אֵין כָּאן כָּל שְׂאֵלָה לְמִי הַדְּבָרִים מְכֻנָּים! כָּל מִי שֶׁנֶּעְמַד מוֹל הַתְּמוּנָה, או אֶפְלוּ מִצְדָּה וְחָשׂ שֶׁהֵיךְ מְכֻנָּת אֱלֹו - הִיא אֶכֶן מְדַבֶּרֶת אֱלֹו!
כָּל יַחִיד וְיַחִיד הַמִּתְבוּנֵן בְּמַלִּים בְּשִׁעָה שֶׁהוּא אוֹמֵר "יִפֹּל מִצְדָּךְ אֶלְךָ וְרִבְבָה מִימִינְךָ אֶלְךָ לֹא יִגָּשׁ", וְכִבְיָכוֹל שׁוֹמֵעַ שֶׁמְדַבְּרִים אֱלֹו - בְּאֵמֶת אֱלֹו מְכֻנָּוֹת הַמַּלִּים "אֶלְךָ לֹא יִגָּשׁ"! "מִצְדָּךְ אֶלְךָ וְרִבְבָה מִימִינְךָ" מְכֻנָּן לְאֵלוּ שְׂאִינָם אוֹמְרִים קִאֲפִיטֵל תְּהִלִּים זֶה, וּמִמִּילָא גַם אֵינָם זֹכִים לְשִׁמֵּעַ אֶת הָאֲמִירָה "אֶלְךָ לֹא יִגָּשׁ".

לעי"נ האשה החשובה מרת
צפורה פייגא ב"ר משה אליעזר
שיחי' יודלביץ - ג' שבט תשפ"א

לעי"נ הרב הגאון
נפתלי הרץ ב"ר יונה משה זצ"ל
י"ד אדר שני תשפ"ב

ליקוטים וסיפורים נפלאים - שמיני

פעם אחת יצא הרב רבי אברהם דנציג (בעל חיי אדם), מחותנו של הגר"א למערב אירופה לרגל מסחרו. כשחזר, נכנס תיכף לבית מדרשו של הגר"א כדי לקבל ממנו ברכת שלום.

כדרכו של הגר"א שלא להבטל מלימודו נכנס עם רבי אברהם בשיחה חטופה, ושאל אותו: האם שמע איזה דבר חכמה במערב אירופה? השיב לו הרב דנציג, כי בהיותו במערב אירופה שמע כי כמה מחכמי אומות העולם נתווכחו ביניהם מאיזה זמן יש להתחיל בחינוכו של הילד. נחלקו הדעות ביניהם, אחד מהם אמר כי כשנמלאו לילד שלש שנים צריכים כבר להתחיל ולעסוק בחינוכו, והשני אמר כי החינוך ראוי לו שיתחיל במלאת לילד חמש שנים, ובא השלישי ואמר כי לדעתו צריכים להתחיל לחנך את הילד עשרים שנה קודם שנולד, כלומר: צריכים בראשונה לחנך את ההורים כי הם במעשיהם משפיעים על הילד לטובה או לרעה,

שמע הגר"א ואמר לו: כבר עמדו חכמינו על זה בש"ס (יומא פב, ב) וסיפרו לנו על שתי נשים מעוברות שאחוז אותן בולמוס ביום הכיפורים, לחשו להן באזניהן כי היום, יום הכיפורים הוא.

אחת שמעה לקול הלחש ולא אכלה - וזכתה ויצאה ממנו רבי יוחנן, ואולם השניה לא צייתה למה

שלחשו לה - ויצא ממנה שבתאי אוצר פירי, שהיה רשע. רואים אנו כי הילד הושפע ממעשה אמו עוד לפני שנולד. שאל הרב דנציג את הגר"א אם יש מקור לדבר זה בתנ"ך, והשיב לו הגר"א כי בגמרא שם (פג, א) איתא מקור לזה בספר תהלים (נח, ד) "זוררו רשעים מרחם", ולדעתי, הוסיף הגר"א חסר שם בגמרא המילה "וגומר" כי הכוונה שם גם לפסוקים שבאו אחרי הפסוק הזה, שם כתוב "אשר לא ישמע לקול מלחשים"...

ואולם, סיים הגר"א את דבריו, דבר זה נמצא גם בתורה בפרשת שמיני (ויקרא יא, מז) "להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל" שכן מילת "חיה" פירושה גם 'יולדת', (שמות א, יט) להורות כי אם באים להבדיל בין הטמא ובין הטהור צריכים לדעת כי זה תלוי הרבה באמותיהם בין ה'חיה' (היולדת) הנאכלת (שאכלה ביוכ"פ) ובין ה'חיה' אשר לא תאכל"...

זהו "בטחון"! "יפל מצדך אלה ורַבָּה מימינך" - מצד שמאל ישנם אלה אנשים, ומצד ימין ישנם עשרת אֱלֹפִים איש, ויתרה מזאת, מי נמצא בדרך כלל בצד ימין? - מי שחשוב ממך ורחם ממך, עשרת אֱלֹפִים איש, גדולים ורחמים ממך, אף אם הם יפלו, אליך לא יגש! מדוע? כי קבלת את המסר, אתה מאמין בקב"ה ויש לך בטחון בו שיצילך, אף אם כעת זוהי עת סכנה. (רבי שמשון פינקוס זצ"ל - פניני רבי שמשון)

כשבאו לשם, התחיל היהודי הקדוש לדבר עם החולה בדברי תורה, ושאל אותו, משה, שומע אתה? השיב כן. אמר היהודי הקדוש, כתוב "וישמע משה וייטב בעיניו" ומיד התחיל לראות בעיניו ונתרפא.

"וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר אלהם דברו אל בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה" (יא, א-ב)

להבין מהו הכפילות של "לאמר אליהם", אפשר לבאר על פי מאמר חז"ל הידוע "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להן תורה ומצוות..." (משנה מכות ג, טז) וכפי פירוש רש"י ששקצים ורמשים בין כה וכה מאוסים אצל בני האדם ועשה מהם הקב"ה איסור תורה בכדי שיקבל עליהם שכר.

המשמעות העמוקה יותר בעניין זה הוא, על פי משל לאדם שהגישו לפניו כוס מים

ובא חבירו וירק פנימה ולא רצה יותר לשתות מהם כיוון שחבירו ירק בפנים, לאחמ"כ בא הנחש והטיל בה ארס, הנה אם נשאל את פיו מדוע אינך שותה מהמים הרי לא יענה שהסיבה היא מחמת הרוק שחבירו ירק פנימה אלא יענה שהרי יש בה ארס, על אף שגם קודם לכן לא רצה

לשתות מחמת הרוק הרי סיבה זו אינה נחשבת כלל מחמת הסיבה היותר חזקה מפני הארס.

כמו כן בציווי הזה של התורה אומרת התורה שבני ישראל צריכים להיות בדרגה כזאת שהמאכלות האסורות אמנם מאוסות עליהם אבל ציווי ה' הוא כל כך חזק שהסיבה של המאוסות לא נחשבת כלל לעומתה כמו במשל הנ"ל שהסיבה העיקרית היא הארס ולא הרוק.

זה מה שאמרו חז"ל "אל יאמר אדם אי אפשרי באכילת חזיר, אלא אפשרי ואפשרי אבל הקב"ה ציווה שלא לאכלם" (ספרא ויקרא כ בו).

לכן מדגישה התורה כאן "לאמור אליהם" שיאמרו לבני ישראל שכל הפרשה הבאה היא "וידבר ה'" מחמת ציווי הבורא. (טעם הצבי עפ"י שפת אמת)

"להבדיל בין הטמא ובין הטהור ובין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל" (יא, מז)